

Sermaye Piyasaları Değerlendirme Toplantısı

TAKASBANK'IN FONKSİYONLARI

Emin Çatana

Genel Müdür

Yönetim Kurulu Üyesi

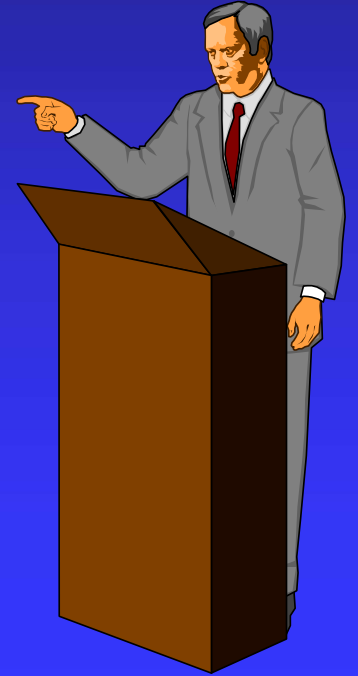
13 Aralık 2003

TAKASBANK

Sunuş

- *Giriş*
- *Hizmetler*
- *Projeler*
- *Uluslararası Değerlendirmeler*

TAKASBANK

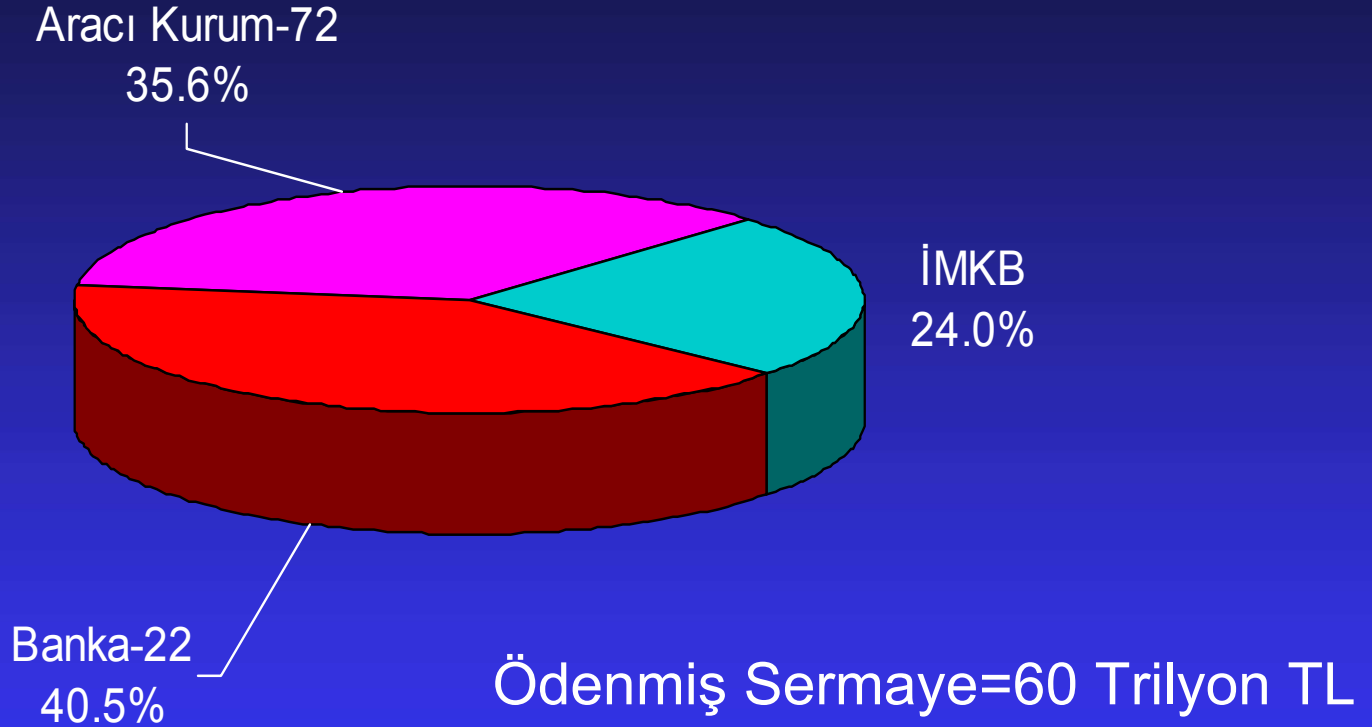
Tarihçe

- 1988- İMKB bünyesinde Müdürlük
- 1992- İMKB Takas ve Saklama A.Ş.
- 1996- İMKB Takas ve Saklama Bankası A.Ş.

TAKASBANK

Ortaklık ve Yönetim Yapısı

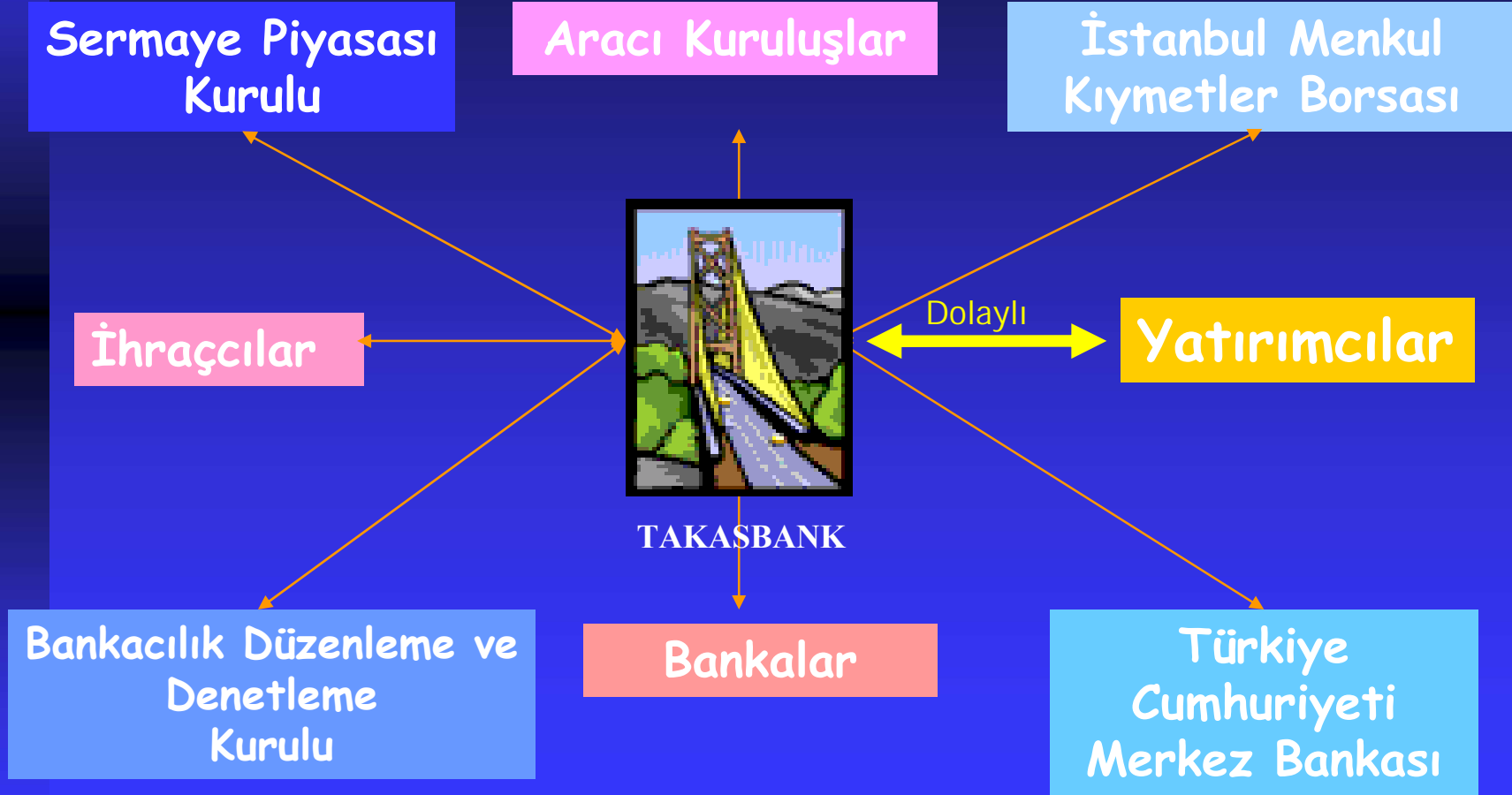

11 kişiden oluşan Yönetim Kurulu Üyelik Dağılımı:
İMKB 4, Bankalar 3, A.Kurum 2, SPK temsilcisi ve Takasbank Genel Müdürü

TAKASBANK

Sermaye Piyasasındaki Rolü

TAKASBANK

Takasbank'ın Fonksiyonları

Merkezi Saklama Kuruluşu

1. Fiziksel Saklama
  - > Müşteri İsmine Saklama
  - > Alo-Takas, Takas-Net(mislen - aynen)
2. Kaydi Saklama
  - > DİBS
  - > Bireysel Emeklilik Fonu K.B.
3. Hakların Kullanımı
4. Yurtdışı Saklama hiz.
5. Yatırım Fonları Saklaması
6. Bireysel Emeklilik Fonları Saklaması

Takas Hizmetleri

1. İMKB Takas Hizmetleri
  - > Hisse Senetleri Piy.
  - > Tahvil-Bono Piy.
  - > Uluslararası Pazar
  - > Vadeli İşlemler Piy.
2. Yurtdışı Takas hizmetleri
3. Vadeli İşlem Takas Merk.

Bankacılık Hizmetleri

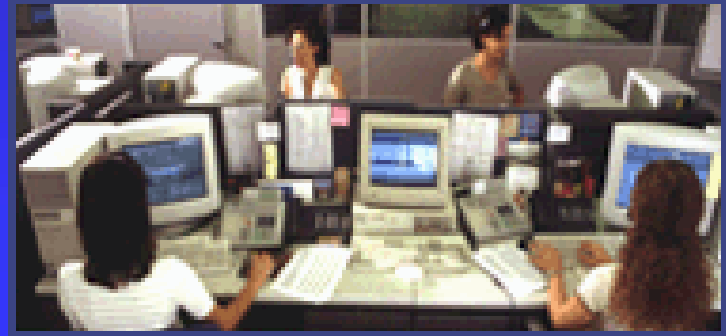
1. TETS Sistemi
2. Takasbank Para Piyasası
3. Nakit Kredi
4. Ödünç Menkul Kıymet
5. Yurtdışı Muhabirlik hiz. (SWIFT)

Ulusal Numaralandırma Kuruluşu

1. ISIN ve CFI Kodu Tahsisi
2. ISIN Kodu'nun Yayınlanması
3. ANNA Üyeliği

Hizmetler

TAKASBANK

Saklamaya Kabul Edilen Menkul Kıymetler

- Hisse Senetleri,
- Devlet Tahvili, Hazine Bonosu,
- Gelir Ortaklığı Senetleri,
- Kar Zarar Ortaklığı Belgeleri,
- Gayrimenkul Sertifikaları,
- Depo Sertifikaları,
- Euro Tahviller,
- Yatırım Fonu Katılma Belgeleri,
- Özel Sektör Tahvilleri,
- Saklamaya konu olabilecek diğer menkul kıymetler,
- Uluslararası saklama kuruluşlarınca saklamaya alınabilen tüm kıymetler.

TAKASBANK

Saklama Hizmetinden Yararlananlar (612 Kurum)

- İMKB Üyesi Bankalar,
- Aracı Kurumlar,
- İhraççı Kuruluşlar,
- Yatırım Fonları ve Bireysel Emeklilik Fonları,
- Portföy Yönetim Şirketleri,
- Yatırım Ortaklıkları, Emeklilik Şirketleri ve diğer Kurumsal Yatırımcılar,
- Yabancı Saklama Bankaları ve Yabancı Kurumsal Yatırımcılar,
- Yabancı Takas ve Saklama Kuruluşları.

TAKASBANK

Merkezi Saklama Kuruluşu Gelişim Süreci

- Fiziki menkul kıymet kabul ve teslimi → 1988
- Hakların kullanımına aracılık → 1992
- Hisse senetlerinin seri no ile takibi → 1993
- Merkezi Saklama Kuruluşu olarak kabul edilmesi → 1994
- Müşteri Numarası ile Saklama → 1995
- Yurtdışı saklama hizmeti → 1998
- Müşteri İsmine Saklama → 1999

TAKASBANK

Saklama Bakiyesi

**İMKB Hisse Senedi
Piyasası**

**İMKB Tahvil ve Bono
Piyasası**

Saklama Bakiyeleri (08.12.2003)

TRL (Mia.)

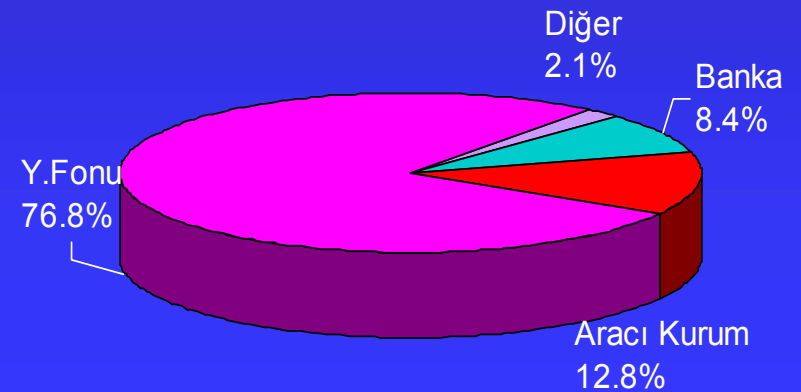
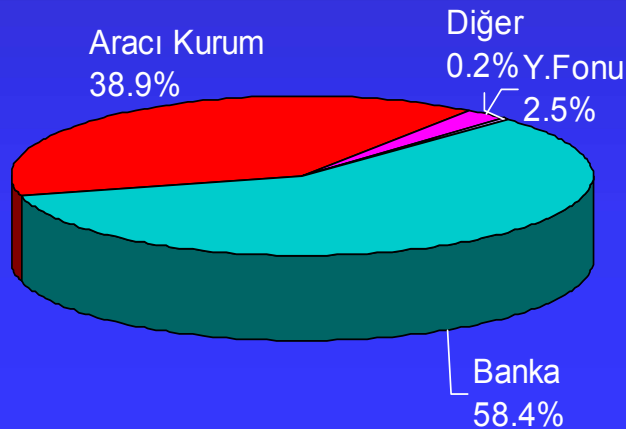
23,594,260

29,386,278

USD (Mio.)

16,214

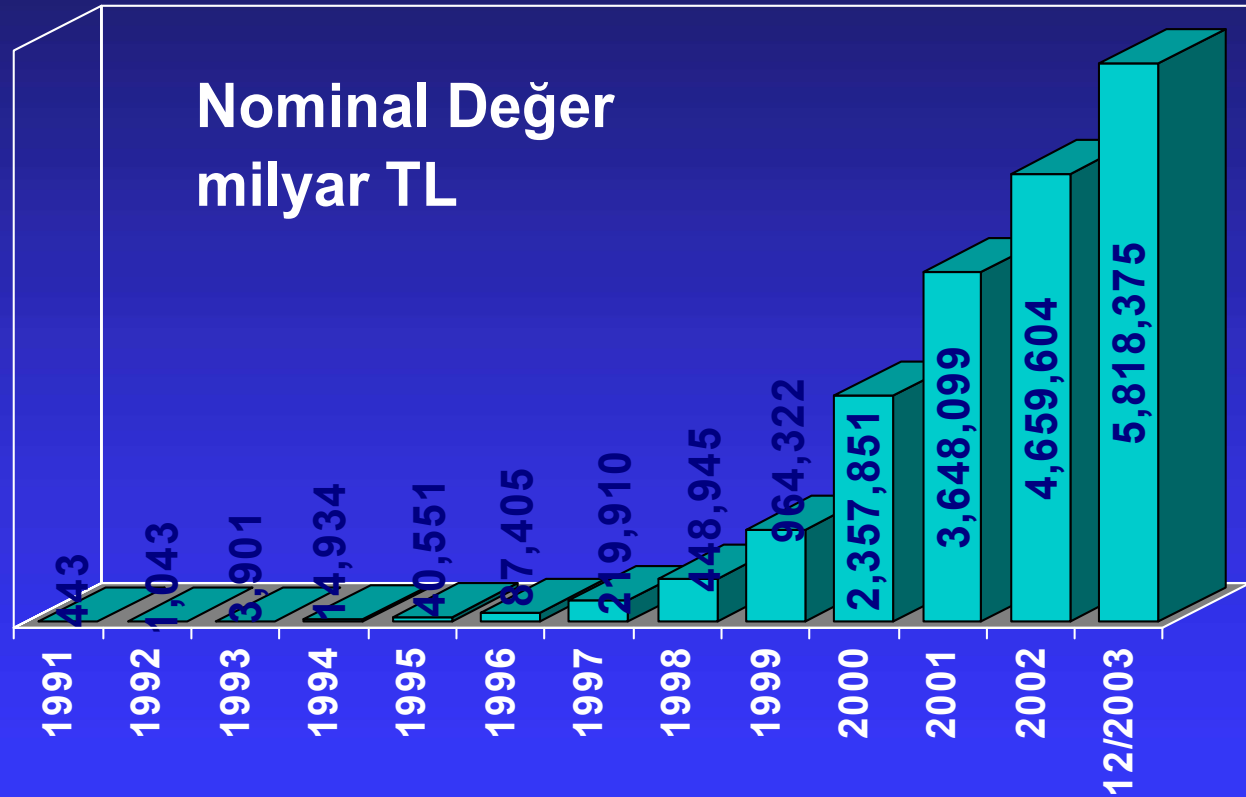
20,292

TAKASBANK

HS Saklama Hacmi Gelişimi

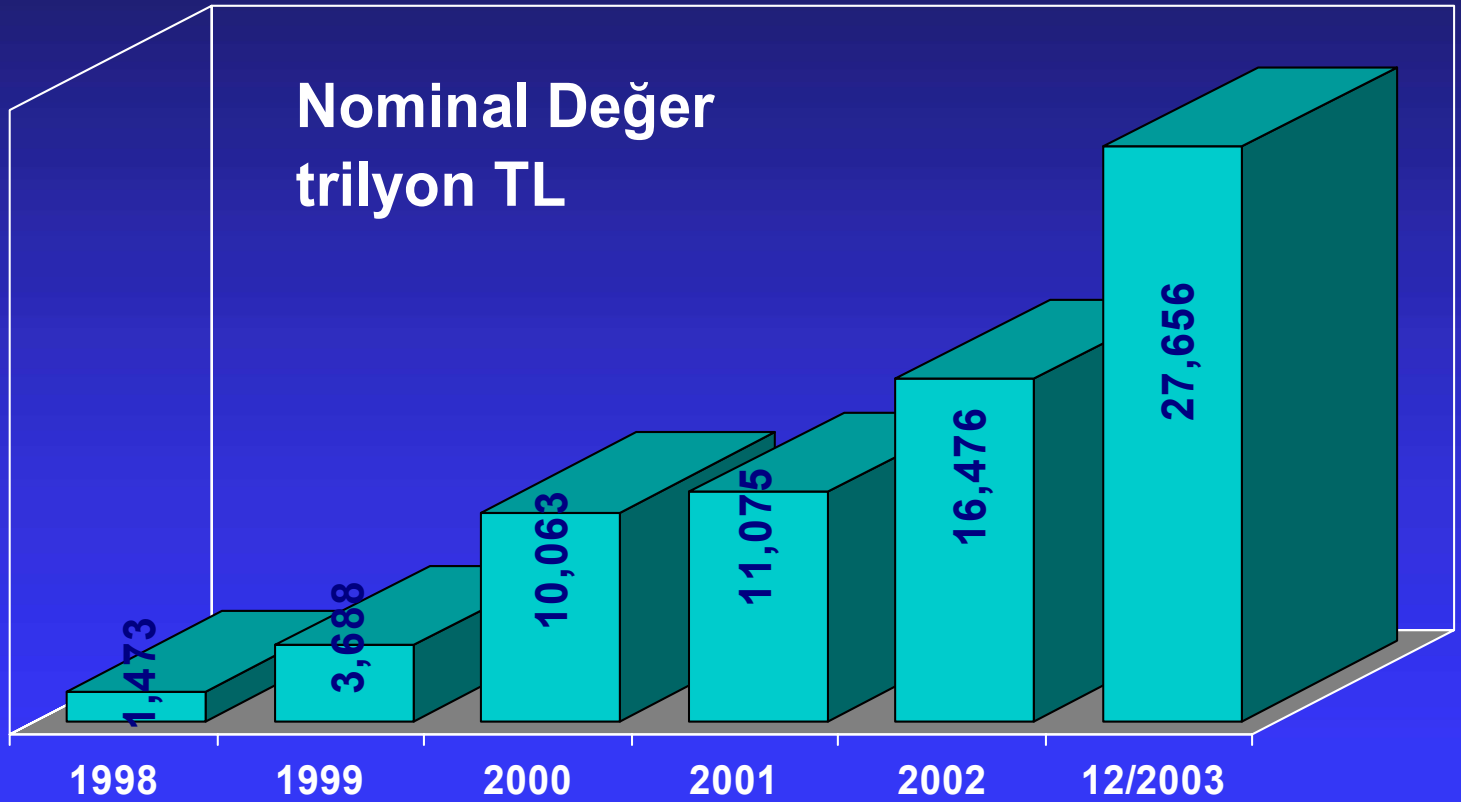

08-12-2003 tarihi itibariyle 16.3 milyar dolar değerinde,
28,976,485 adet hisse senedi bulunmaktadır.

TAKASBANK

DİBS Saklama Hacmi Gelişimi

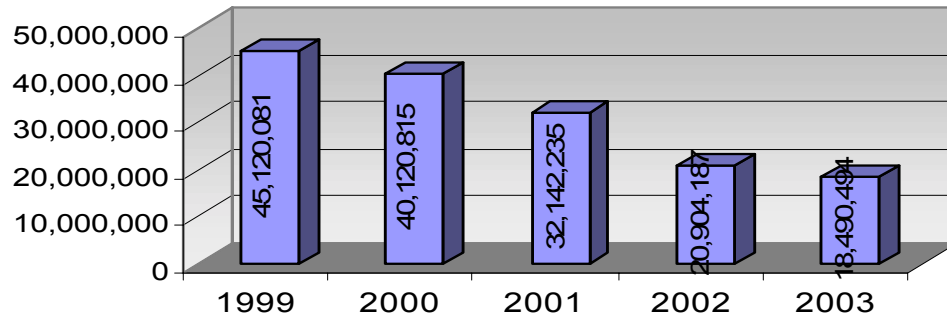
TAKASBANK

Hakların Kullanımı

2003 yılında verilen hizmetler

	Şirket sayısı	Aracılık Edilen Nominal (mia.TL)
Temettü	82	1,098,520
Bedelsiz	83	1,552,685
Bedelli	26	271,385
Kağıt değ.	15	31,655

Yıllar itibariyle kesilen kupon adedi

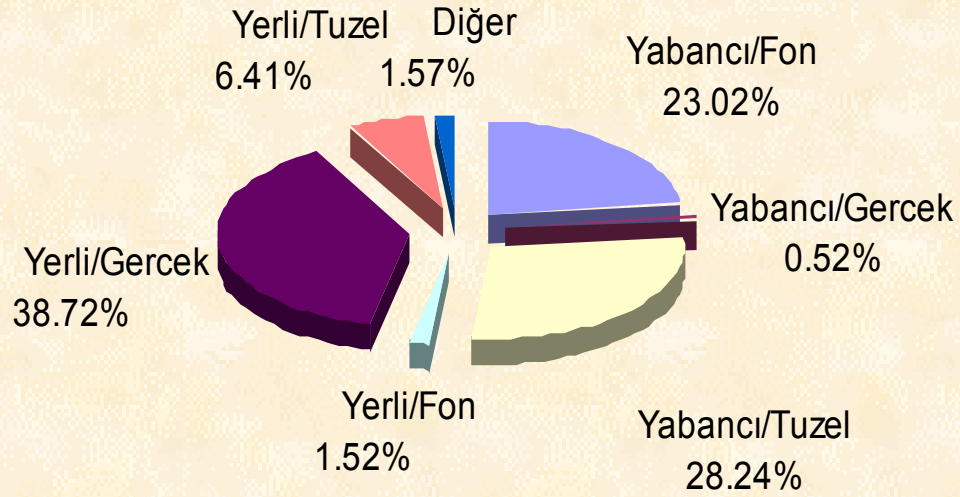

TAKASBANK

Yatırımcı Profili

10.12.2003 tarihi itibariyle yatırımcı profili

Yabancı Payı : %52

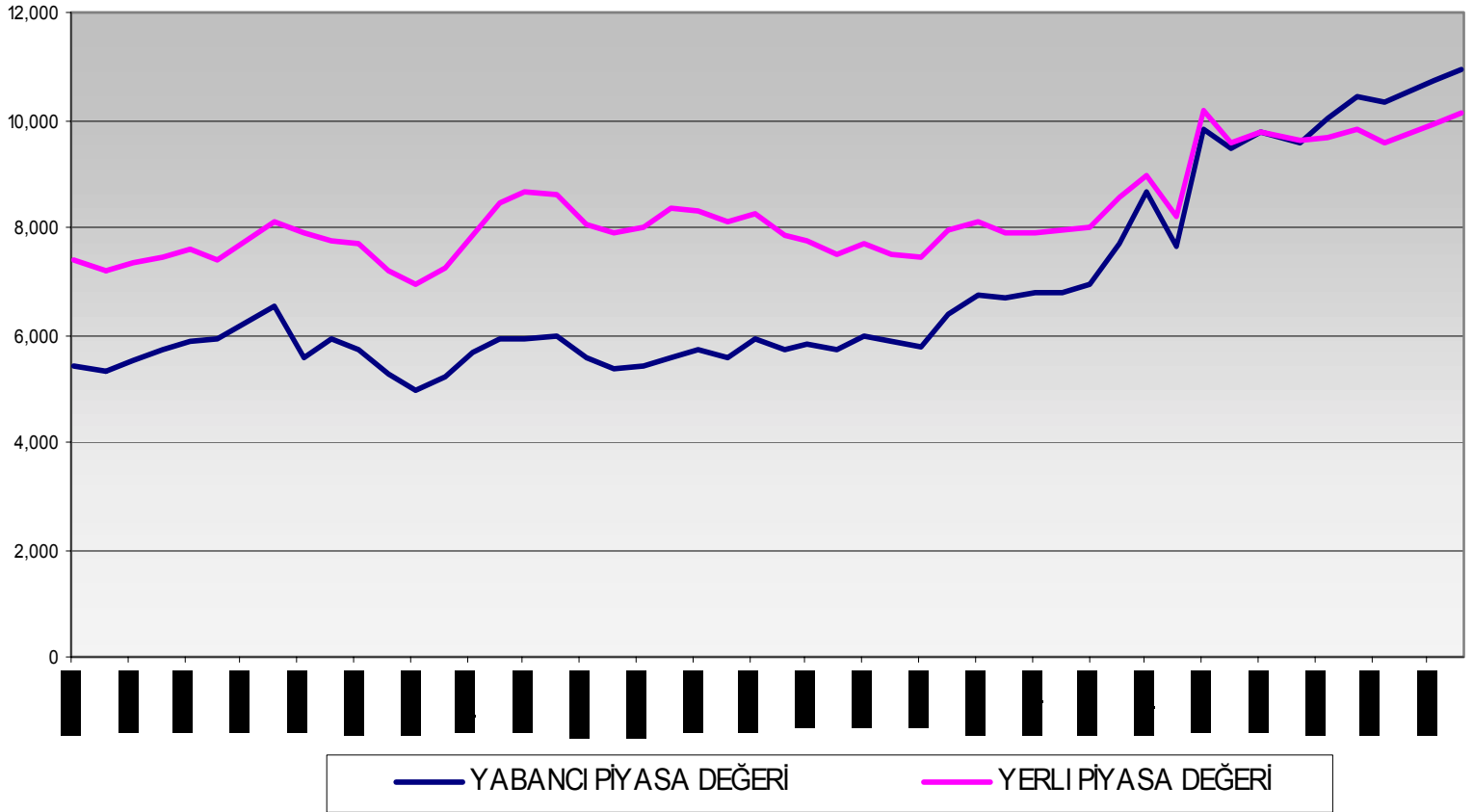
Portföy değeri: 7.5 mia. USD

TAKASBANK

Yabancı Payı

2003 YILI
YERLİ-YABANCI PİYASA DEĞERLİ RAPOR (Trilyon TL)

TAKASBANK

Yatırımcı Hizmetleri

- **Müşteri İsmine Saklama (MİS)**
Aracı Kuruma gelen haciz, rehin gibi yasal tedbirlere karşı yatırımcı varlıkları korunur.
- **Alo-Takas, Takas-Net**
Hisse senedi bakiyesinin kontrolü imkanı.
- **Yatırımcı Blokajı**
Hesaptaki varlıkların yatırımcının bilgisi dışında çıkışı engellenir.
- **Yatırımcı Bilgilendirilmesi**
Yatırımcı adreslerine APS ile gönderilen Alo-Takas broşürü ve sicil şifresi, Yatırımcı Bilgilendirme Toplantıları, Yatırımcı Yardım Masası, gazete ilanları, medya yayınları.

TAKASBANK

Müşteri Bazında Saklama

08.12.2003 tarihi itibariyle

	Açık Hesap Sayısı	Bakiyeli Hesap Sayısı
Hisse Senedi	3,074,757	1,117,332
Bireysel Emeklilik Fonu	7,902	4,305
TOPLAM	3,082,659	1,121,637

Sistemde kayıtlı yatırımcı sayısı 1,671,119'dur.

TAKASBANK

Takas Hizmetleri

- ❖ **Organize Piyasa Takası**
  - **Merkezi takas**
  - **Kaydi takas**
  - **Aynı gün valörlü takas**
  - **Netleştirme**
  - **Teslim karşılığı ödeme**
- ❖ **Organize Olmayan Piyasa Takası**
  - **Ön eşleştirme (pre-matching)**
  - **Şartlı virman (DvP)**
  - **Gerçek zamanlı brüt takas (RTGS)**

TAKASBANK

Takas İşlemleri

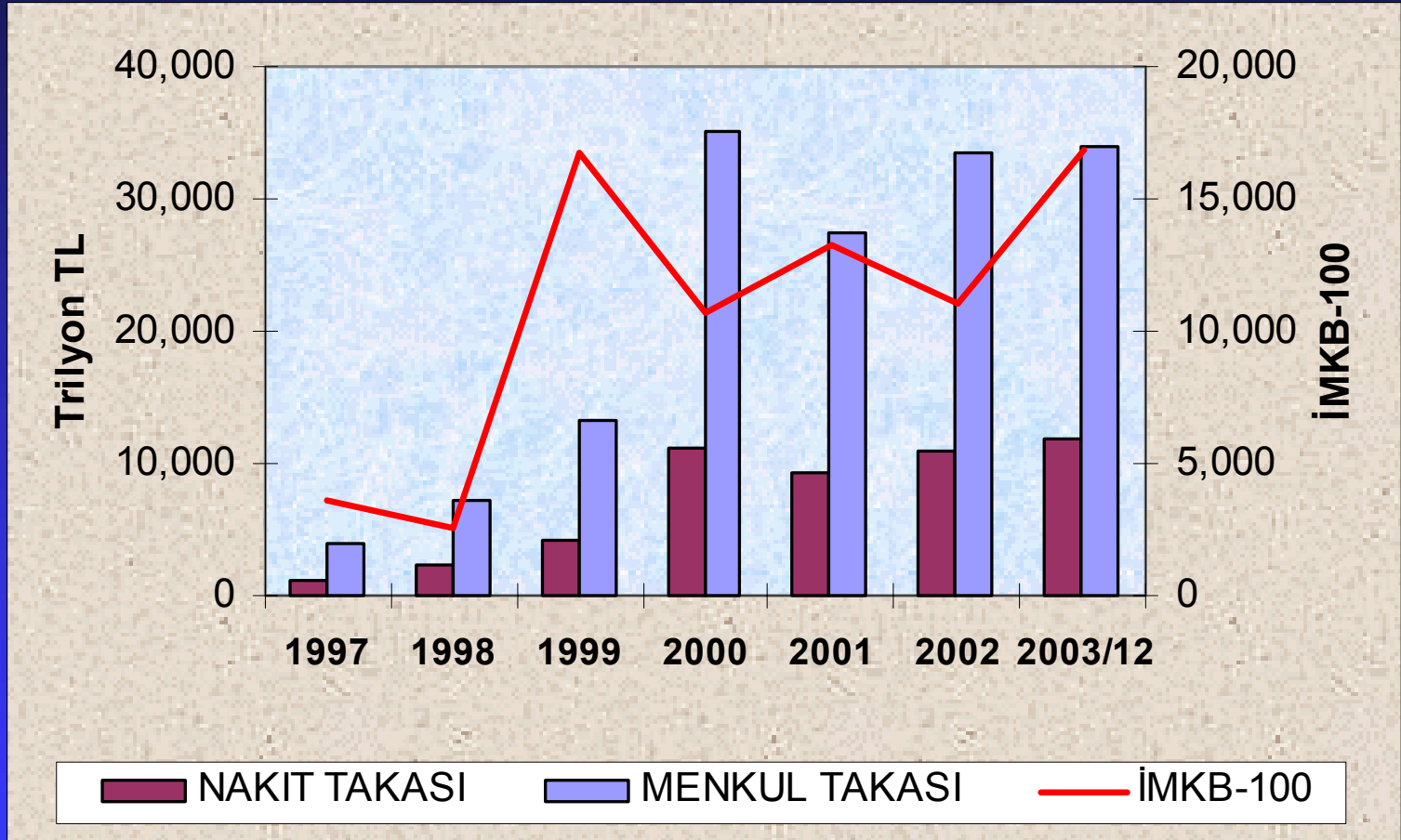
	<u>Hisse Senedi</u>	<u>DİBS</u>
❖ İşlem yapan üye	: 112	138
❖ İşlem gören şirket sayısı	: 285	-
❖ Ort. günlük i. hacmi (mio. USD):	376	3,250
❖ Ortalama sözleşme sayısı	: 118,000	2,820
❖ Max. sözleşme sayısı	: 339,240*	4,375**
❖ Nakit Takas (Netleştirme)	: %89	% 87
❖ Menkul Kıymet Takası (Net)	: %70	% 50

* 7 Ekim 2003, ** 5 Mart 2003

TAKASBANK

Takas İşlem Hacmi Gelişimi

TAKASBANK

Ödünç Menkul Kıymet İşlemleri-1

2003 yılında (Kasım sonu itibariyle);

Ödünç işlemi yapılan hisse senedi çeşidi : **101**
Ödünç hisse senedi işlemi yapan aracı kuruluş sayısı : **72**

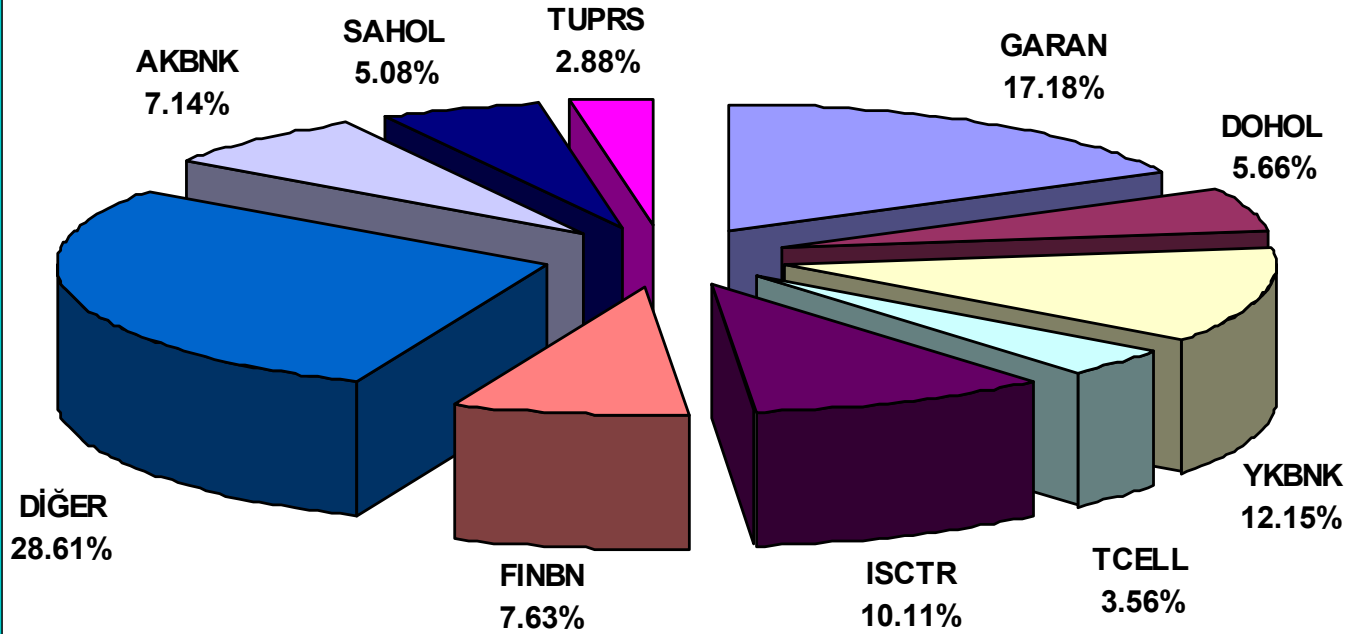
ÖDÜNÇ MENKUL KIYMET	2001	2002	2003/12
İşleme konu Hisse adedi (mio. adet)	14,948	28,235	26,445
İşleme konu His.TL değeri (mia.TL)	72,635	111,963	98,110

TAKASBANK

Ödünç Menkul Kıymet İşlemleri-2

2003 Yılı (11 Aylık) Ödünç İşlemlerine Konu Hisse Senetleri

TAKASBANK

Takasbank Para Piyasası

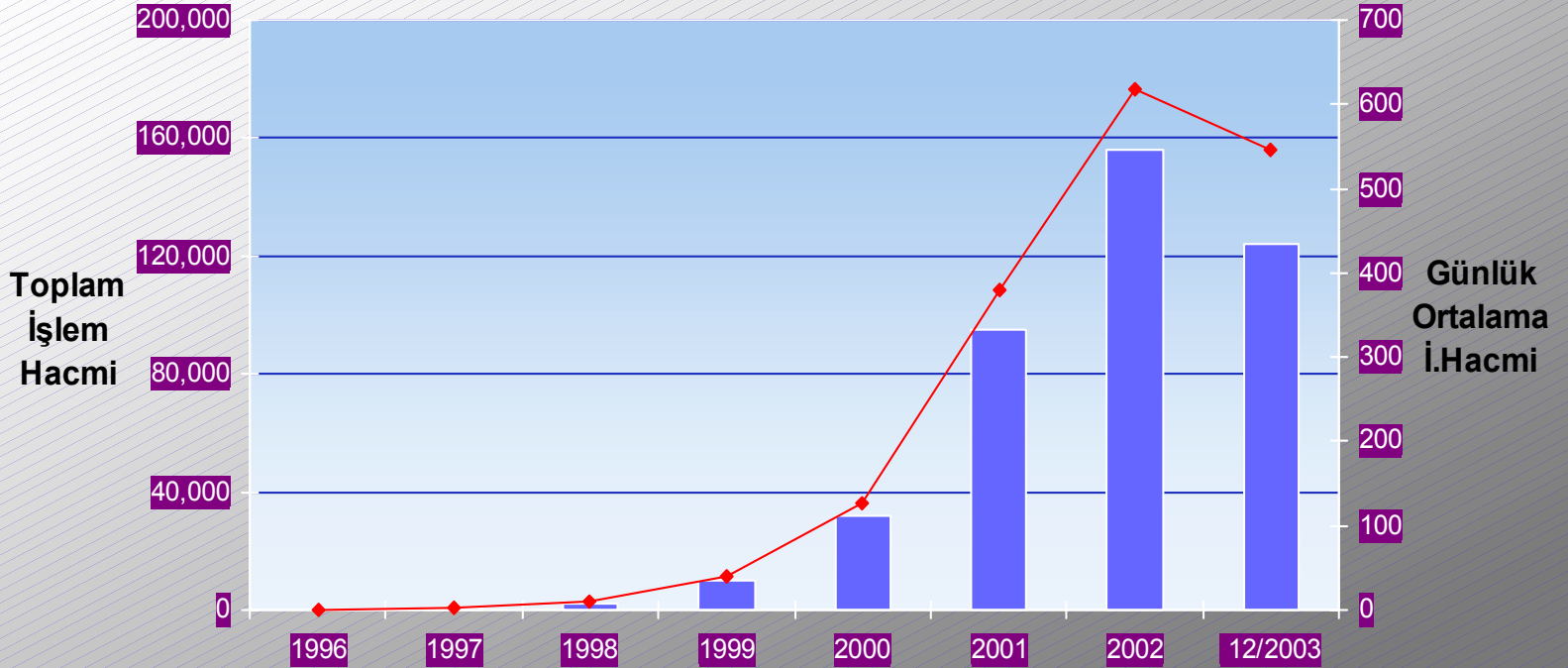
TAKASBANK PARA PİYASASI	2001	2002	2003/12
Yıllık İşlem Hacmi (Tril. TL)	95,278	156,020	123,997
Yıllık İşlem Hacmi (Mio. USD)	75,992	105.548	81,967
Günlük Ortalama İ.Hac. (Tril. TL)	380	617	546
Yıllık İşlem Adedi	163,437	138,627	73,941
İşlem Yapan Üye Sayısı	151	134	120

TAKASBANK

TPP İşlem Hacmi Gelişimi

TPP İşlem Hacmi (trilyon TL)

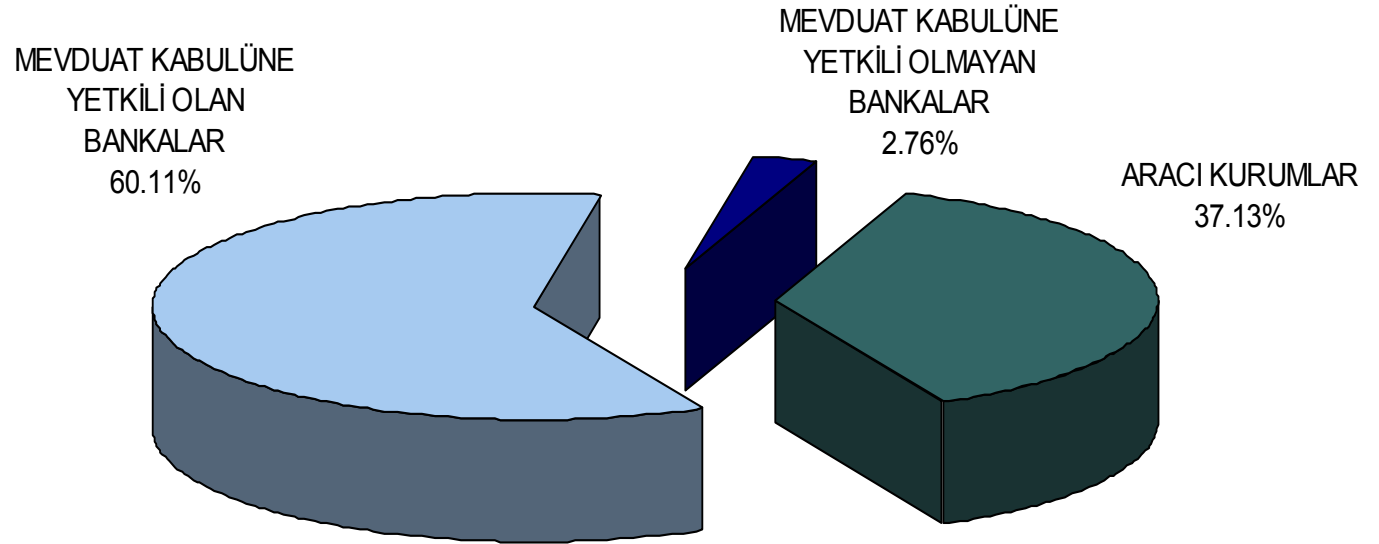

TAKASBANK

TPP İşlem Dağılımları

2003 Kasım İtibariyle TPP İşlem Dağılımları

TAKASBANK

Takasbank Elektronik Transfer Sistemi (TETS)

- Takasbank üyelerinin (Bankalar hariç) TCMB EFT/EMKT sistemine gerçek zamanlı erişimine olanak sağlar.
- TETS üzerinden gerçekleştirilen işlemler:
  - Menkul Kıymet Transferi
  - Nakit Transferi
  - Hazine İhalelerine Katılım
  - Açık Piyasa İşlemleri
  - Elektronik Haberleşme

TAKASBANK

Bireysel Emeklilik Fonları

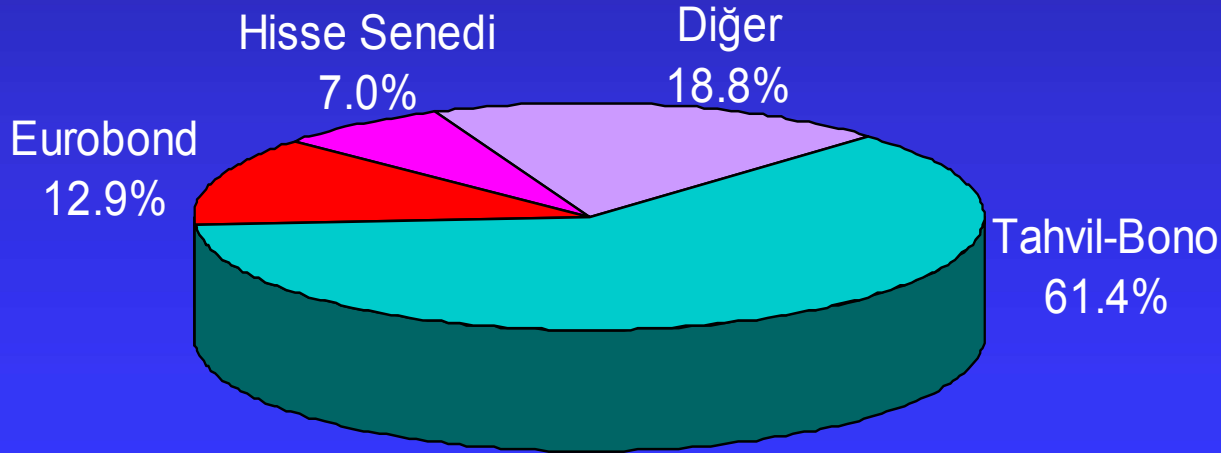
- Fon varlıklarının saklanması,
- Fondan yapılacak ödeme ve virman işlemlerinin kontrolü,
- Fon adına yapılan varlık alım/satım işlemlerinin takası,
- Portföy değerinin ve birim pay değerinin mutabakat amaçlı hesaplanması,
- Fon paylarının katılımcı bazında tutulması ve katılımcılara fon pay sayılarını izleme imkanı sağlanması,
- Fon portföyünün Kurulca belirlenen esaslar çerçevesinde yönetilmesinin kontrolü,
- SPK, Hazine ve diğer kurumlara elektronik raporlama,

TAKASBANK

BEF işlemleri

- ❖ **Emeklilik Şirketi Sayısı** : **11**
- ❖ **Emeklilik Fonu Sayısı** : **72**
- ❖ **Fon varlıkları tutarı (tril. TL)** : **46**

08-12-2003 tarihi itibariyle BEF portföy dağılımı.

TAKASBANK

Yatırım Fonları

- Yatırım fonu varlıklarının Kurucu varlıklarından ayrı olarak saklanması,
- Fon adına yapılan varlık alım/satım işlemlerinin takası,
- Fon portföy değerinin hesaplanması ve mutabakatı,
- SPK Gözetim sistemine elektronik raporlama,
- Yurtdışı takas ve saklama hizmeti,
- Veri dağıtımı.

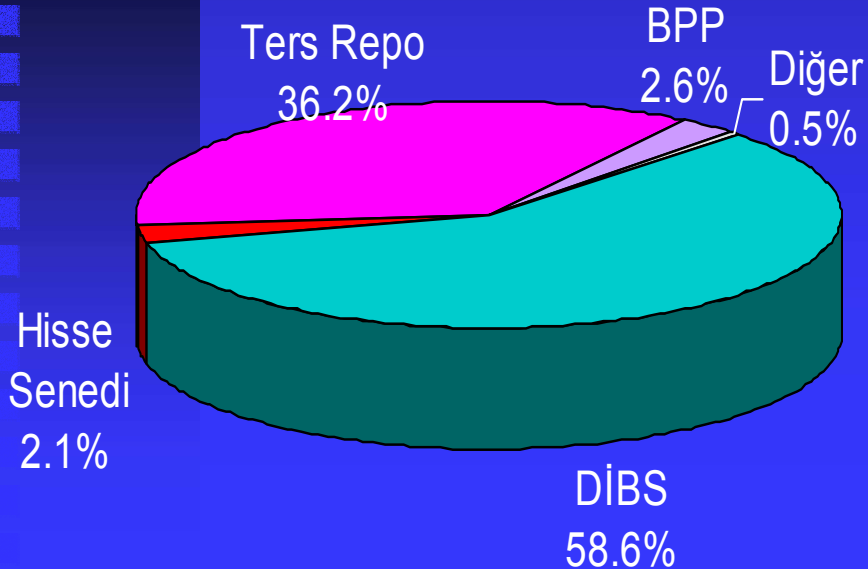
TAKASBANK

Yatırım Fonu İşlemleri

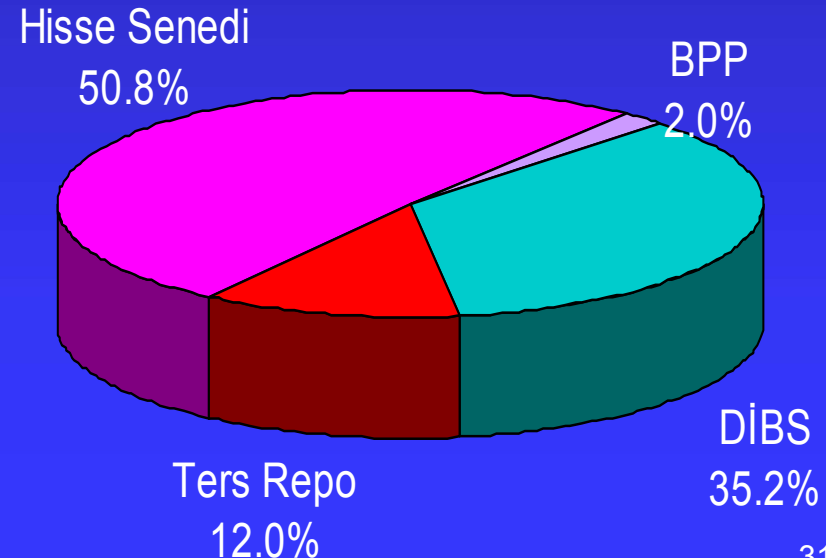
- ❖ Yatırım Fonu Sayısı : 259
- ❖ MK Yatırım Ortaklığı Sayısı : 23

08-12-2003 tarihi itibariyle portföy dağılımı.

Y.F. Portföyü: 19,725 trilyon TL

Y.O. Portföyü: 202 trilyon TL

TAKASBANK

Sınır Ötesi İşlemler

✓ Yurtiçi Kuruluşlara Yurtdışında Menkul Kıymet Muhabirlik Hizmeti Euroclear Bank üzerinden;

> DvP li Menkul Kıymet Takas Hizmeti

> Nakit Muhabirliği

> Saklama Hizmeti (57 Kurum)

Banka	13
Aracı Kurum	9
Bireysel Emeklilik Fonları	26
Diğer Kurumsal Yatırımcılar	9

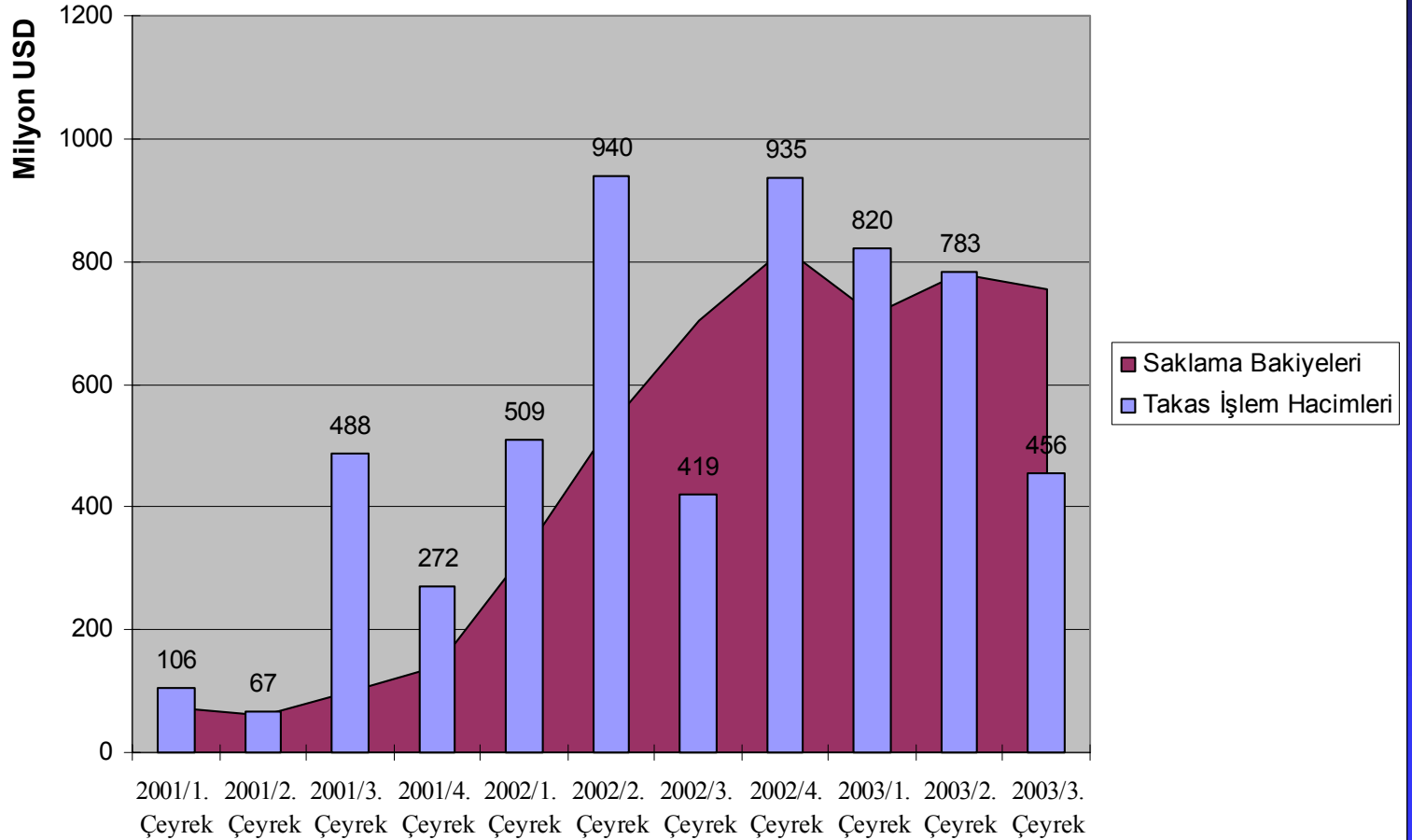
✓ Yurtdışı Kuruluşlara Yurtiçi Menkul Kıymet Muhabirlik Hizmeti

TAKASBANK

Sınır Ötesi İşlemler

YURTDIŞI MENKUL KIYMET MUHABİRLİĞİ HİZMETİ SAKLAMA BAKİYELERİ VE TAKAS İŞLEM HACMİ

TAKASBANK

Ulusal Numaralandırma Kuruluşu olarak Yürütülen Çalışmalar

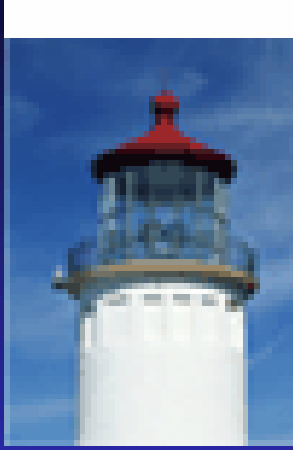
- ✓ Ulusal Numaralandırma Kuruluşları Birliği (ANNA) Üyeliği (ISIN ve CFI tahsisi)
- ✓ "ISIN Review Task Force" Başkanlığı
- ✓ "Emerging ANNA Members Working Group" Başkanlığı
- ✓ ANNA Service Bureau Danışma Kurulu Üyeliği
- ✓ Uluslararası Standartlar Örgütü'nde (ISO TC68-SC4) TSE adına Türkiye'yi Temsil
- ✓ T.Bankalar Birliği nezdinde Ulusal Piyasa Çalışma Grubu Başkanlığı
- ✓ T.Bankalar Birliği IBAN Çalışma Grubu Üyeliği

TAKASBANK

Teknolojik Altyapı ve Bilgi İşlem Hizmetleri

- ✓ Tüm yazılım ve sistem geliştirme çalışmaları Takasbank BİM tarafından gerçekleştirilmektedir.
- ✓ Tüm üyeler Takasbank sistemine uzaktan erişim imkanı ile bağlanabilmekte ve işlemlerini kendi ofislerinden yapabilmektedir.
- ✓ Acil Durum Merkezi İMKB binasında oluşturulmuş, acil durum planları hazırlanmıştır.
- ✓ Acil Durum Merkezinde gerçek zamanlı yedekleme yapılmaktadır.
- ✓ İMKB, TCMB ve SPK ile gerçek zamanlı veri iletişimi gerçekleştirilmektedir.

Proje Çalışmaları

TAKASBANK

SPK-İMKB Gözetim Projesi

- İMKB sözleşmelerinin müşteri hesabı bazında netleştirilmesi, müşteri bazında borç/alacak bilgilerinin otomatik oluşturulması,
- Müşteri bazında borç kapatma alacak aktarımı,
- Üyelerarası virman işlemlerinin müşteri bazında gerçekleştirilmesi,
- Bedelli/Bedelsiz sermaye arttırımı işlemlerinin müşteri bazında takibi,
- Fiziksel kıymet kabul ve tesliminin müşteri bazında takibi,

TAKASBANK

VOB Takas Merkezi

İzmir’de faaliyet hazırlıklarını sürdüren Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsası A.Ş. (VOB) ve SPK ile ortak yürütülen çalışmalar çerçevesinde Bankamız VOB’un Takas Merkezi olacaktır. Takasbank’ın fonksiyonları aşağıda belirtilmiştir:

- 1. Takası teminatlar ve G.Fonu çerçevesinde garanti etmek,**
- 2. Garanti Fonu oluşturma ve yönetimi,**
- 3. Müşteri bazında teminatların takibi,**
- 4. Hesap güncelleştirme işlemleri,**
- 5. Teminat değerlendirme işlemleri,**
- 6. Teminat yönetimi,**
- 7. Temerrüt işlemleri,**
- 8. Nakit teminatın nemalandırılması.**

TAKASBANK

Tahvil MBS Projesi

Banka ve Aracı Kurum nezdinde müşterileri adına saklamada bulunan Sabit Getirili Menkul Kıymetlerin, Bankamız saklama sisteminde her bir yatırımcı için ilgili üyeye bağlı olarak açılacak alt hesaplar aracılığı ile ayrı ayrı takip edilebilmesi amaçlanıyor.

- DİBS (Devlet Tahvili, Hazine Bonosu)
- Ters Repo ile alınan menkul kıymetler
  - O/N (gecelik işlemler)
  - Valörlü işlemler
- Diğer Sabit Getirili Menkul Kıymetler

TAKASBANK

Diğer Projeler-1

- **Ödünç Hisse Senedi Piyasası**
- **Takasbank Para Piyasası'na uzaktan erişim projesi**
- **Takasbank Para Piyasası'nın Ulusal para piyasasına dönüşümü (SPK ile birlikte)**
- **Yurtdışı takas ve saklama hizmetleri otomasyon projesi**
- **Elektronik menkul kıymet veri tabanı**
- **Kaydi sistemde takas işlemleri (MKK ile koordineli)**
- **Bireysel Emeklilik ve Yatırım Fonları Kontrol ve Raporlama Sistemi (SPK koordinasyonunda)**

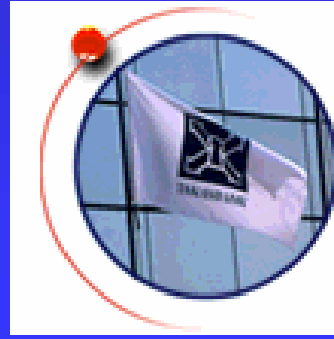
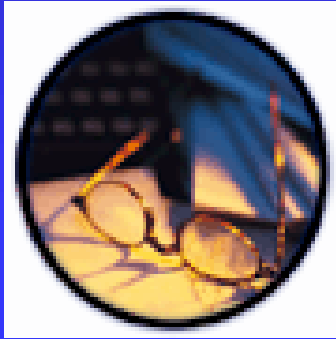

TAKASBANK

Diğer Projeler-2

- **Borsa Fonlarının Takası (SPK ve İMKB koordinasyonunda)**
- **Şartlı virman işlemlerinde iki taraflı netleştirme**
- **Takasbank sistemi ile Aracı Kuruluş sistemleri arasında gerçek zamanlı veri aktarımı**
- **Yazılımların web tabanlı hale dönüştürülmesi**
- **Ön eşleştirme işlemlerinin SWIFT sistemi ile bağlantılı olarak gerçekleştirilebilmesi**
- **Merkezi takas tarafı (CCP) projesi**

Uluslararası Değerlendirmeler

TAKASBANK

Etkin Takas Sistemi için Temel Uluslararası Eğilimler

1. Tam otomasyon ve STP
2. Takas periyodunun kısaltılması
3. Teslim karşılığı ödeme (DVP)
4. Merkezi teminat yönetimi ve
Netleştirme (Merkezi Takas taraflarının
-CCP- faaliyete geçmesi)

TAKASBANK

Uluslararası Takas ve Saklama Önerileri - 1

- ◆ **Menkul kıymet takas sistemleri, sınır ötesi takas işlemlerinin etkin bir şekilde gerçekleştirilebilmesi için, ilgili uluslararası iletişim süreçleri ve standartlarını kullanmalıdır (IOSCO 16, G30 3, ISSA 3).**
- ◆ **Ödünç menkul kıymet uygulamaları (veya repo benzeri işlemler) menkul kıymet takas işlemlerinin zamanında sonuçlandırılması açısından özendirilmelidir (IOSCO 5, G30 7, ISSA 5).**
- ◆ **MTSK'lar ana para riskini ortadan kaldırmak için menkul kıymet virmanlarını nakit transferlerine bağlayarak teslim karşılığı ödeme sağlamalıdır (IOSCO 7, G30 11, ISSA 5).**

TAKASBANK

Uluslararası Takas ve Saklama Önerileri - 2

- ◆ **Sınır-ötesi alım-satım işlemlerinin takasını gerçekleştirmek amacıyla yurtdışı sistemlerle bağlantı kurmuş olan MTSK'lar, bu bağlantıların tasarımı ve işletimini, sınır-ötesi takas risklerini en aza indirecek şekilde gerçekleştirmelidir (IOSCO 19, G30 4, ISSA 6) .**
- ◆ **MKTS'ler tabi oldukları hukuk düzeninde, iyi kurgulanmış, anlaşılır ve şeffaf yasal düzenlemelere sahip olmalıdır (IOSCO 1, G30 8, ISSA 7-8) .**
- ◆ **MTSK'lar ve MTT'ler için yönetim düzenlemeleri (“governance arrangements”), kamu yararını koruyacak; ve hem hissedarların ve hem kullanıcıların amaçlarını gözönüne alacak şekilde hazırlanmalıdır (IOSCO 13, G30 17, ISSA 1).**

TAKASBANK

Uluslararası Takas ve Saklama Önerileri - 3

- ◆ **Takas sürecinde oluşan operasyonel risklerin kaynakları saptanmalı, geliştirilecek uygun sistemler, kontroller ve süreçlerle bu riskler en aza indirgenmelidir. Kullanılan sistemler güvenilir ve güvenli olmalı ve yeterli kapasitesiye sahip olmalıdır. Herhangi bir kesinti söz konusu olduğunda işlemlerin devamlılığının sağlanması ve takasın sonuçlandırılabilmesi için acil durum planları mevcut olmalı ve yedeklemeler bulunmalıdır (IOSCO 11, G30 12-13, ISSA 2).**

TAKASBANK

Uluslararası Takas ve Saklama Önerileri - 4

- ◆ **Menkul kıymet saklaması yapan kurumlar, müşterilerinin kıymetlerinin korunmasına yönelik olarak gerekli muhasebe standartlarını ve saklama süreçlerini uygulamalıdır. Müşterilere ait menkul kıymetler saklamacının alacaklılarına karşı korunmalıdır (IOSCO 12, G30 15, ISSA 8).**
- ◆ **Merkezi takas tarafının (MTT) sağlayacağı fayda ve maliyetler araştırılmalıdır. Böyle bir uygulamanın başlatılması durumunda ise, MTT, üstlenmiş olduğu riski dikkatli ve özenli bir biçimde kontrol etmelidir (IOSCO 4, G30 6).**

GSCS sıralaması

Settlement

	2000		2001		2002	
Taiwan	n/a		n/a		99.5	1
Turkey	97.9	1	98.5	1	98.6	2=
Korea	95.4	2	98.0	2	98.6	2=
Poland	93.5	6	95.4	3=	98.2	4
Philippines	95.2	3	95.4	3=	96.6	5
China	91.1	8	91.9	8	96.5	6
Malaysia	92.4	7	94.0	5	95.5	7
Pakistan	n/a		n/a		95.2	8
Israel	n/a		n/a		94.5	9
Peru	90.9	9	90.6	10	93.6	10
Thailand	94.9	4	92.4	7	92.9	11
Hungary	84.5	11	90.5	11	92.7	12
Indonesia	66.7	15	74.3	16	92.0	13
South Africa	23.4	18	43.0	18	91.7	14
Mexico	89.6	10	90.8	9	90.7	15
Czech Republic	83.4	13	88.0	12	90.0	16
India	59.6	16	75.8	15	87.7	17
Brazil	84.2	12	84.1	14	86.7	18
Greece	72.0	14	86.5	13	82.3	19
Argentina	93.7	5	92.5	6	66.6	20
Venezuela	51.9	17	57.8	17	64.5	21
Russia	n/a		n/a		12.0	22

Kaynak: GSCS Benchmarks The 2003 Review of Emerging Markets